

Baudelaire

SPLÍN

Mám více vzpomínek, než kdybych žil sto let.

Sekretář s šuplaty, s tím, jaká je v nich změť,
psanička, soudní pře, romance, verše, směnky,
chuchvalce kadeří stočených na stvrzenky,
skrývá mihn tajemství, než jich v mém mozku spí.
Ta krypta pyramid, obrovské podzemí,
ten hrob, ta jáma je mrtvých po okraj plná.
— Jsem hřbitov, kterého se štítí i ta luna,
kde jako výčitky roj červů haraší
a vždycky vrhá se na ty mně nejdražší.
Jsem starý budoár plný povadlých růží,
kde haldy veteše módě už hodně dluží,
kde jen pár vybledlých a teskných Boucherů
čichá pach z lahvíček bez zátky kvečeru.

Nic nevěleče se víc než dny belhavých kroků,
když pod napitými vločkami sněžných roků
nuda, ten trpký plod chmurného nezájmu,
až k nesmrtnosti nafukuje svou tmou.
A od té chvíle jsi, živá hmota, jen žula
v neohraničené úzkosti utonulá,
a zasypává tě v svých mlhách Sahara,
jsi sfinga, o niž svět se dávno nestará,
nemá tě na mapách, a ty zakvílíš chvíli
v posledních paprscích, nežli se slunce schýlí.

SPLEEN

Rozzloben na život, Leden se vztekle mračí
a proudem vylévá svou urnu jako led,
chlad chrlí na hřbitov se zsinálými spáči
a novou úmrtnost pak nad předměstský svět.

Můj kocour hledá kout a ke kamnům se tlačí,
zvedaje prašivý, až na kost zhublý hřbet;
básníkův starý duch okapem bloudí v pláči,
jak zimomřivý stín se plíže tiše vpřed.

V daleku skuhrá zvon, poleno plné sazí
nastydlé pendlovky fistulkou doprovází
a v kartách, vyrudlých a špinou páchnoucích,

fatálním dědictvím po vodnatelné tetě,
srdcový kluk jak květ pikovou dámu plete
a vypráví si s ní o mrtvých láskách svých.

PUKLÝ ZVON

Je sladkobolno snít za zimních večerů
a slyšet u krbu, kde bliká plamen v kouři,
jak dávné vzpomínky se rojí v éteru,
když zazní klekání a v mlhách dlouze bouří.

Bud' blahoslaven zvon s tím statným srdcem svým,
přes stáří těšící se stále plné síle
a burcující svět svým hlasem nábožným
jak starý válečník, pod stanem bdící čile.

Mně duše pukla však, a když chce ze svých běd
do chladu noční tmy své písně někdy pět,
zní její slabý hlas jak chrapot bojovníka,

který v své bezmoci nad mořem krve vzlyká
a v zapomenutí pod kupou mrtvých těl
ze strašné námahy bez hnutí zmirá, žel!

TOUHA PO NICOTĚ

Můj duchu malátný, dřív vždycky chtivý klání,
Naděje, nitíci svou ostruhou tvůj vznět,
tě nechce sedlat již. Lež, oři, váháš hned,
když vidíš překážku a máš se dostat za ni.

Spí tupým spánkem svým, žij, srdce, v odevzdání!

Ach, tebe, duchu mdlý, přestavší tolik běd,
nemůže přivést již svár ani láska k plání!
Bud' sbohem polnice a flétno plná lkání!
Přestaňte, rozkoše, mé srdce pokoušet!

Mně Jaro nevoní, byť hýří, samý květ.

A nelítostný Čas mě hltá bez ustání
jak sněhy mrtvolu, tuhnoucí zvolna v led,
a já se dívám s hůr, zře na kulatý svět,
a nehledám si v něm již nikde pelech ani.

Lavino, ráčíš mě již strhnout temnou strání?

SPLEEN

Když, víku podobno, se spouští nebe siné
na ducha, který lká, až k smrti rozteskněn,
když nám kruh obzoru, který se kolem vine,
dští noci smutnější, tmou černaající den,

když náhle ze světa se stává vlhká cela,
kde jako netopýr se vznáší naděje,
svou plachou perutí v zdi bije rozechvělá
a hlavou tluče v strop, kde plno plísně je,

když roztahuje děšť své nekonečné nitě
a připomíná nám mříž širé věznice,
když nemá pavouci v tmách tkají svoje sítě,
až v samých mozcích nám je napínajíce,

najednou začnou se zuřivě zvony trásti
a vrhnou k nebesům své hrozné skuhrání
jak bludní duchové bez domova a vlasti,
kteří se dávají urputně do lkání.

— A duši stísněnou mi táhnou bez ustání
smuteční průvody bez bubnů, bez hudeb.
Naděje pláče mrouc a Úzkost, krutá paní,
svůj černý praporec mi vráží v zbitou leb.

SPLÍN

Jsem jako onen král, jenž vládne zemi par,
ač bohat, bezmocný, ač mlád, je přece stár,
má nechuť k projížďkám a krásní psi ho nudí
jak jiná zvířata a stejný hnus v něm budí.
Zvěř neteší ho už, on zívá před krásou,
lid marně umírá pod jeho terasou,
i šasek neumí mu smazat z čela vrásky
svou směšnou baladou a výstředností masky;
hle, jeho ložnice se proměňuje v hrob
a dámy neumí už zřídít ze svých rób
dost vydražďující a nízkou toaletu,
ten mladý kostlivec je navždy ztracen světu.
I alchymistovi, ač užil tajných věd,
se nepodařilo z něj vymýtiti jed,
a v oněch bazénech z dob římské tyranie,
a jejichž památka až dodnes v králích žije,
se ani nezahřál, ach jaké prokletí,
vždyť v žilách koluje mu voda podsvětí.

SÚMRÁK

Zvčeriava sa. Nastáva veľké utíšenie v biednych dušiach, ustatých dennou prácou; a ich myšlienky sa teraz zafarbia neznými a neurčitými farbami súmraku.

Medzitým z hrebeňa vrchov dolíha k môjmu balkónu cez priehľadné mračná večera veľké zavýjanie, zložené z celého množstva nesúladných výkrikov, ktoré priestor pretvára v akúsi smútočnú harmóniu, akoby harmóniu morského príboja alebo rodiacej sa búrky.

Kto sú tí nešťastníci, ktorých neutíši večer a ktorí považujú ako sovy príchod noci za signál k sabatu? Toto zlovestné húkanie k nám prilieha z čiernej útulne, vystrčenej vo vrchoch; a večer, keď fajčím a hľadím na pokoj obrovského údolia, pokrytého domami, ktorých každý oblok hovorí: „Teraz je tu pokoj; tu je rodinné šťastie!“; keď vietor tamhore duje, môžem užasnúť myseľ kolísať touto napodobeninou pekelných harmónií.

Súmrak dráždi šialencov. Spomínam si, že som mal dvoch priateľov, ktorí sa za súmraku stávali celkom chorými. Jeden z nich neuznával nijaké priateľstvo a zdvorilostné vzťahy a týral ako divoch každého, kto mu prišiel do cesty. Videl som ho, ako hodil do hlavy správcovi hotela výborné kurča, v ktorom — ako sa domnieval — videl akýsi urážlivý hieroglyf. Večer, predchodca hlbokých rozkoší, mu kazil najchutnejšie veci.

Iný, urazený ctiziadostivec, stával sa, keď sa deň schyľoval, zatrpknutejším, zachmúrenejším, hašterivejším. Kým cez deň bol zhovievavý a družný, večer bol nemilosrdný; a takým nebol len voči iným, ale aj sám na sebe skúšal svoju súmrakovú mániu.

Prvý zomrel ako blázon, nepoznával ani svoju ženu a svoje dieťa, druhý má v sebe nepokoj stálej choroby, a keby ho aj boli odmenili všetkými poctami, aké môžu udeliť republiky a kniežatá, domnievam sa, že súmrak by aj tak rozničil v ňom tú horúcu túžbu po ne-skutočných vyznačeniach. Noc, ktorá vrhala temnotu do ich rozumu, zažihá svetlo v mojom rozume; a hoci nezriedka vidieť, že tá istá príčina plodí dva opačné účinky, vždy som tým akoby po-dráždený a postrašený.

Ó, noci, ó, osviečujúce temnoty! Ste pre mňa signálom vnútornej slávnosti, oslobodzujete ma od úzkosti. V samote rovín, v kamen-ných labyrintoch hlavného mesta, iskrenie hviezd, výbuch poulič-ných lúčok, vy ste ohňostroj bohyne Slobody!

DAVY

Nie je každému dané kúpať sa medzi mnohými: teší sa z davu je umenie; a iba ten môže na vrub ľudského rodu hýriť vitalitou, ktorému sudička vdýchla do kolisky záľubu v preobliekaní a mas-kovaní, nenávisť k domovu a cestovateľskú vášň.

Množstvo, samota: rovnaké výrazy, ktoré si aktívny a plodný básnik môže zamieňať. Kto nevie zaľudniť svoju samotu, nedokáže byť sám v náhliacom sa dave.

Básnik má tú neprírodnú výhodu, že môže ľubovoľne byť sebou samým alebo iným. Ako tie bludné duše, hľadajúce telo, vchádza, kedy chce, do osobnosti kohokoľvek. Pre neho samého je všetko uprázdnené; a ak sa mu zdajú isté miesta uzavreté, to preto, že podľa neho nestoja za to, aby ich navštívil.

Osamelý a zamyslený chodec čerpá zvláštne opojenie z tejto všeobecnej zhody. Ten, čo sa ľahko zaradí do davu, pozná horúčkavité rozkoše, ktoré zostanú večne neprístupné egoistovi, uzavreté ako kufor i lenivcovi schúlenému do seba ako mäkkýš. Privlastňuje si, akoby mu patrili, všetky zamestnania, všetky radosti i všetky biedy, ktoré mu okolností poskytujú.

To, čo ľudia menujú láskou, je veľmi malé, veľmi obmedzené a veľmi slabé v porovnaní s touto nevysloviteľnou orgiou, s touto svätou prostitúciou ducha, čo sa oddáva celá, poézia a milosrdenstvo, nepredvídanému, ktorý sa ukáže, neznámemu, ktorý ide pomimo.

Niekedy je dobre poučiť šťastlivca tohto sveta, aby sa aspoň na okamih ponížila jeho hlúpa pýcha, že sú vyššie blaženosti ako tie ich, väčšie a rafinovanejšie. Zakladatelia kolónií, pastieri národov, misionári vyhnaní na kraj sveta nepochybne poznajú čosi z týchto tajomných opojení, a v lone rozsiahlej rodiny, ktorú si vytvoril ich duch, musia sa niekedy smiať tým, čo ich ľutujú, že ich stihol taký nepokojný osud a že majú taký čistý život.

Súmrak, aký si sladký a nežný! Ružové záblesky, ktoré sa kradnú ešte na horizonte ako agónia dňa pod víťazným náporom noci, svetlá pouličných lúčok, ktoré tvoria tmavočervené škvrny na poslednej sláve západu, ťažké drapérie, ktoré neviditeľná ruka pri-tahuje z hlbín Orientu, podobajú sa všetkým zložitým citom, zá-pasiacim v srdci človeka vo sviatočných hodinách života.

Bolo by možné povedať aj, že si ako cudzokrajné rúcho tanečník, cez priehľadný a temný flór ktorého presvitá tlmená nádhera skvúcej suknice, tak ako cez čiernu prítomnosť preniká rozkošná minulosť; a chvejúce sa zlaté a strieborné hviezdy, ktorými je posiatá, pred-stavujú tie ohne fantázie, ktoré sa zapalujú iba pod hlbokým smútkom noci.

DVOJITÁ IZBA

Izba podobná snivaniu, izba naozaj *duchovná*, kde je nehybné ovzdušie podfarbené na ružovo a na modro.

Duša sa tu kúpe v nečinnosti a vonia ľútosťou a túžbou. Je to čosi súmravné, modrasté a ružovkasté; sen rozkoše v zatmení.

Nábytok má pretiahnuté, unavené, zmlátnené tvary. Nábytok akoby sníval; akoby bol obdarený akýmsi námesačným životom ako rastlinstvo alebo horniny. Látky hovoria nemou rečou ako kvety, ako nebesá, ako zapadajúce slnko.

Na stenách niet umeleckých ohavností. V pomere k čistému snu, k dojmu, ktorý neanalyzujeme, umenie definované, umenie sku-točné je bohorúhačstvom. Tu má všetko dostačujúci jas a rozkošnú temnotu harmónie.

Vôňa nekonečne jemná a vybraná, v ktorej sa mieša ľahulinká vlh-kosť, pláva v tejto atmosfére, kde sa kolíše driemajúci duch ako v skleníkovom opare.

Mušelin výdatne prší pred oblohami a pred lôžkom; rozlieva sa v snež-ných vodopádoch. Na tomto lôžku leží Idol, vládkyňa snov. Ale ako to, že je tu? Kto ju dovedol? Aká magická moc ju usadila na tomto tróne snívania a rozkoše? Čo po tom? Je tu! Poznávam ju. Hľa, jej oči, ktorých plameň preniká súmrakom; tie jemné a strašné zreničky, ktoré poznávam podľa desivej zlomyseľnosti! Prítahujú, podmaňujú si, hltajú pohľad nerozvážneho, ktorý ich pozoruje.

KAŽDÝ MÁ SVOJU CHIMÉRU

Pod šírým sivým nebom, na rozľahlej prашnej planine bez ciest, bez trávnikov, bez jediného bodliaka, bez jedinej pŕhľavy, stretol som viacero zhrbeno kráčajúcich ľudí.

Každý z nich niesol na pleciah obrovskú Chiméru, ťažkú ako vrece múky alebo uhlia, alebo výzbroj rímskeho pešiaka.

No obľudné zviera nebolo nehybným bremenom; naopak, obľapalo a ovisalo na človeku svojimi pružnými a mocnými svalmi; zadr-povalo sa dvoma veľikánskymi pazúrami do hrude svojho nosiča a jeho ohromujúca hlava prevyšovala čelo človeka ako strašidelný šišak, ktorým starodávni bojovníci chceli naháňať čoraz väčší strach nepriateľovi.

Oslovil som jedného z týchto ľudí a opýtal som sa ho, kde tak idú.

Odpovedal mi, že to nik nevie, ani on, ani ostatní; ale že zrejme niekam idú, pretože ich pohýna neprekonateľná potreba ísť.

Vec hodna pozornosti: nik z týchto pocestných sa nezdal nahnev-aným na ľúte zviera, zavesené na jeho krku a zakvačené na jeho chrbte; akoby ho považoval za časť seba samého. Všetky tie ustaté a vážne tváre neprejavovali nijaké zúfalstvo; pod kupolou neba, plnou svetobôľu, mali zaborené nohy do prachu zeme, ža-lostnej ako nebo, putovali s rezignovaným výzorom tých, ktorí sú odsúdení večne dúfať.

A sprievod prešiel popri mne a pohrúžil sa do ovzdušia obzoru na mieste, kde sa okrúhly povrch planéty stráca zvedavosti ľudského pohľadu.

Niekoľko chvíľ som sa snažil pochopiť túto záhadu; ale čoskoro sa ma zmocnila neodolateľná Lhostajnosť a bol som väčšmi sklúčený ako oni sami pod svojimi drvivými Chimérami.